

SKRYTTER av frontkjemperne

Av HANS KRINGSTAD

TRONDHEIM (VG) Finske myndigheter skryter av norske frontkjemper som falt i Finland under den annen verdenskrig. Men finnene tør ikke tillate et minnesmerke over 196 nordmenn reist på statlig grunn – av frykt for reaksjoner fra Norge.

103631

FINSK DILEMMA: Finland trakk avtalen om et minnesmerke over norske frontkjemper. – Vi vil ikke forulempe nålevende nordmenn. På den annen side hjalp frontkjemperne oss finner, sier ambassadør Kaarlo Yrjö-Koskinen.

**Men sier
nei til
bautaen**

FAKSIMILE: VG tirsdag 6. juli.

Ambassadør Kaarlo Yrjö-Koskinen driver diplomatisk linedans i det ytterst delikate spørsmålet om frontkjempersteinen:

– Det er en tragisk sak. De norske guttene som falt på fronten, ville hjelpe Finland og kjempe mot Sovjet. De hadde sikkert like gode motiver som andre krigsfrivillige. Finland har ikke noe imot et minnesmerke.

– Men mange nålevende nordmenn anser det som en forulempning mot Norge om Finland samarbeider ved å la et slikt minnesmerke bli reist på statens grunn. Derfor er det naturlig at finske myndigheter ikke blander seg inn, sier Finlands ambassadør i Norge.

Benkow

Som VG skrev i går, var det et brev fra stortingspresident Jo Benkow til Talmanen, presidenten i den finske Riksdagen, som fikk finnene til å snu i bauta-saken.

Benkow har også snakket med ambassadør Yrjö-Koskinen.

– Stortingspresidenten fortalte at flere nordmenn kontaktet ham da avtalen om minnesmerket ble kjent. Jeg tror vi ville risikert sterke, offisielle protester fra Norge dersom vi hadde stilt statlig grunn til rådighet, sier ambassadøren.

Kaarlo Yrjö-Koskinen antyder at overlevende frontkjemper og falnes etterlatte kan reise en minnestein på privat eiendom.

– Men jeg forstår selvsagt ønsket om at minnesmerket skal stå på statlig grunn. Bare tiden kan reparere. Når krigsgenerasjonen er borte, vil kanskje saken gå lettere.

– Historien gikk imot de norske frontkjemperne. De sloss for Finland, men deltok i styrkene til en okkupasjonsmakt, sier ambassadør Kaarlo Yrjö-Koskinen.

Forsvarsattasjé Tapani Hankaniemi ved Finlands ambassade mener frontkjemperne bør få et minnesmerke i Finland, når overlevende og etterlatte ønsker det.

Finnene sa nei etter Benkows brev, men saken er ikke avsluttet.

Stille diplomati

Norge har drevet et meget stille diplomati i spørsmålet om steinblokken utenfor Rovaniemi.

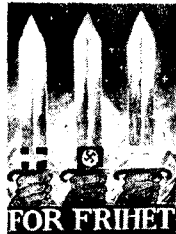
Den norske ambassadør i Finland, Kjell Rasmussen, avviser at Norge har noe offisielt syn på steinen.

– Dette har ikke norske myndigheter noe med å gjøre, sier ambassadøren.

Finske kilder opplyser at Rasmussen diskuterte saken med politikere i finsk Lappland foran kong Harald og dronning Sonjas statsbesøk i mars.

De fikk inntrykk av at norske myndigheter var svært negative.

– Det stemmer at saken ble nevnt da jeg snakket med landshövdingen (fylkesmannen) i Lappland foran kongepårets besøk. Jeg sa at norske myndigheter ikke har noe offisielt syn, sier Rasmussen.

PROPAGANDA: Flere verveplakater for østfronten bar tyske, norske og finske flagg. (Fra boken «Parti og Plakat», Jensen/Dahl).

STRIDENS STEIN: Frontkjemper Helge N. Wiig og andre overlevende og etterlatte ønsker denne steinen i finsk Lappland som minnesmerke over 196 nordmenn som falt på den finsk-sovjetiske fronten.

Foto: MATTIS SANDBLAD

DETTE ER SAKEN

- 196 frivillige nordmenn falt på den finsk-sovjetiske fronten under den annen verdenskrig. De sloss mot Sovjet, til fordel for Finland, men med Hitler.
- Skogdirektoratet i Finland sa ja til å avgi grunn til et minnesmerke over de falne, etter anmodning fra overlevende og etterlatte.
- Utenriksministeriet grep inn og trakk avtalen som følge av en uoffisiell protest fra stortingspresident Jo Benkow.
- Benkow mener det vil være upassende av Finland å stille statlig grunn til rådighet for en minnestein over nordmenn som svekket sitt land.
- Men for finnene er saken vanskelig. I mange finske øyne er falne frontkjemper helter. Saken verserer fortsatt i det finske maktapparatet.

DETTE VAR FINSKE-KRIGENE

- Hitler-Tysklands angrep på Sovjet 22. juni 1941 utløste den såkalte Fortsettelseskrigen i Finland.
- Med tysk hjelp prøvde finnene å ta tilbake territorier som gikk tapt ved Stalins overfall på Finland i Vinterkrigen (1939–40).
- Tyskland og Finland var formelt sett aldri allierte, men delte finske-fronten mellom seg.
- Finnene kapitulerte 4. september 1944. Da måtte tyskerne, og dermed de norske frivillige, ut av landet.
- I ett eneste slag under Fortsettelseskrigen falt 120 norske frivillige – det største tapet av norske liv i landkrigen.
- Nordmenn som deltok i Fortsettelseskrigen, ble dømt for landssvik. Like etter krigen avsa domstolene frontkjemperdommer på helt opp i syv år. Straffenivået falt raskt.